

4 Redenen waarom de Bijbel betrouwbaar is

Geschreven door Jan Vermeer en van een inleiding, commentaar en een conclusie voorzien door Robert Termorshuizen.

De originele tekst is hier te vinden:

<https://schrijver-janvermeer.nl/4-redenen-waarom-de-bijbel-betrouwbaar-is/>

De tekst in de grijze kaders hieronder betreft de originele tekst van het artikel, mijn commentaar is er per kader aan toegevoegd. De kopjes horende bij de vier redenen, komen ook uit de originele tekst.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Het schrijven en mijn reacties daarop	3
1. De geschriften zijn betrouwbaar	6
2. De getuigen zijn betrouwbaar	9
3. Andere bronnen dan de Bijbel zeggen hetzelfde	13
4. De Bijbel bewijst zelf dat ze betrouwbaar is	15
Conclusie	19

Inleiding

Jan Vermeer werkt voor *Open Doors* en is de schrijver van diverse boeken over vervolgte christenen. *Open Doors* is een organisatie die zich ook met de problematiek van vervolgte christenen bezighoudt.

Op zijn website vraagt Jan Vermeer vooral aandacht voor zijn boeken en ook heeft hij er een blog. Het artikel waar ik een reactie op geef is daar te vinden. Het is een wat eigenaardig artikel omdat Jan Vermeer vooral op basis van historische redenen het christelijk geloof verdedigt, terwijl ik het idee heb dat het met name levensbeschouwelijke redenen zouden moeten zijn. De redenen die hij aandraagt, zijn mijns inziens niet erg overtuigend. Het blijft een opvallend gegeven dat christenen die hun best doen om uit te leggen waarom het geloof de waarheid betreft, nooit een relevant punt weten te maken. Het stoort mij een beetje dat christenen vaak overdreven overtuigd zijn, maar eigenlijk niet in staat zijn om aan te geven waarom de christelijke religie de waarheid betreft. Op basis waarvan noem je Jezus de Zoon van God? Waarom is de Bijbel het Woord van God? Waarom zouden historische juistheden in de Bijbel bewijs geven voor de juistheid van de levensbeschouwelijke kant ervan? Waarom hebben christenen de neiging om de Bijbel zo letterlijk mogelijk te volgen, waarbij kritiek en twijfel eigenlijk uit den boze zijn? Het moet iets te maken hebben met de vanzelfsprekendheid van het geloof, met name voor diegenen die er al van jongs af aan mee grootgebracht zijn.

In mijn reacties probeer zo nuchter mogelijk te zijn en een duiding te geven aan de aangedragen argumenten om te geloven.

Robert Termorshuizen

Maart/November 2022

Het schrijven en mijn reacties daarop

Als God bestaat, dan moet de Bijbel waar zijn. Dat is altijd mijn stelling geweest.

Dat vind ik een onbegrijpelijke stelling. Andersom kan ik me er iets bij voorstellen ("als de Bijbel waar is, dan moet God bestaan"), maar het bestaan van God kan geen bewijs voor de juistheid van de Bijbel zijn. Dat kan niet of je bedoelt iets anders dan dat ik begrijp. Wat je lijkt te zeggen met deze stelling is: als God bestaat, dan *volgt daaruit* dat de Bijbel waar is. Dat is onlogisch of in ieder geval onwerkbaar want dan zou je iets over God moeten kunnen zeggen zonder daarbij de Bijbel of enig ander geschrift te gebruiken en zo werkt het niet. Ook volgens de christelijke leer is dit onjuist, want deze is gestoeld op de aanname dat God door de Bijbel te kennen is; andersom is geen optie. God zonder geschrift is een ongedefinieerd idee, waar iedereen mee aan de haal kan gaan, hoewel het omgekeerde ook waar is: God met een geschrift is weliswaar een gedefinieerd idee, maar ook daar kan iedereen mee aan de haal gaan, zo is wel gebleken. Dat is ook wel te begrijpen trouwens, want er zijn veel gedefinieerde ideeën over God en ieder idee is per definitie een menselijk idee, ook al roepen aanhangers van een specifiek idee er graag een goddelijke autoriteit over af. Dat is dan ook precies de reden waarom religies *inherent conflictueus* zijn. In alle gevallen gaat het om een aanspraak op de waarheid, gebaseerd op (vaak bizarre) aannames, gevolgd door een complex bouwwerk van menselijke theorieën. Hoe dan ook: je stelling lijkt me onhoudbaar, maar ik krijg er graag een toelichting op!

Ik groeide op in het christelijke Spakenburg, waar het leek alsof iedereen geloofde. Ik zei ook wel dat ik geloofde, maar ik deed er niet zoveel mee. Ik had nog tijd zat om een keuze te maken, of niet?

Maar in mijn studententijd begon er iets te knagen. Bestond God nu wel of niet? Het was tijd om de Bijbel te toetsen. Het liefst wetenschappelijk, want dat was toch betrouwbaar?

Als je werkelijk nieuwsgierig was (een onbevooroordeelde gerichtheid op waarheidsvinding had), zou je een ander vertrekpunt voor jezelf geformuleerd hebben, denk ik. De vraag zou naar mijn idee moeten zijn: is er een God? En zo ja, kunnen we die God dan kennen, en als dat zo is, hoe dan? Middels de christelijke geloofsleer, die van de Islam, Hindoeïsme, ..., of buiten elke geloofsleer om?

Ik vind het een opmerkelijk gegeven dat voor veruit de meeste gelovigen (los van welke religie ze aanhangen) geldt dat de geboorteplek bepalend is voor waar men in gelooft of in welke richting men gaat zoeken. Het zijn echter dusdanig belangrijke zaken dat we het zo min mogelijk van toevalligheden moeten laten afhangen, lijkt mij.

Mijn antwoorden op de hierboven gestelde vragen zijn: God bestaat misschien, maar we kunnen Hem niet kennen. Alles wat er over God gezegd wordt, is terug te brengen tot aannames, tot menselijke theorieën en wensgedachten. Daarbij maakt het niet uit over welke religie we het hebben.

Ik las verschillende boeken, want het internet was nog in opkomst. Na het lezen van 'Bewijs Genoeg' van Lee Strobel kon ik echter geen kant meer op. Het bewijs voor Gods bestaan was zo overweldigend dat ik Hem wel moest volgen en dus maakte ik een keuze voor Hem. (Later leerde ik dat God eerst een keuze voor óns heeft gemaakt.)

Ik neem aan dat het vervolg een weerslag is van waarom je geen kant meer op kon na het lezen van bovengenoemd boek? Je laat het een beetje in het midden, maar wat ik verder lees komt mij als allesbehalve overweldigend over. Misschien moet ik het boek zelf eens lezen.

Verder lijkt het mij dat het bewijs voor Gods bestaan en Hem volgen twee totaal verschillende dingen zijn. De zin "Het bewijs voor Gods bestaan was zo overweldigend dat ik Hem wel moest volgen" roept bij mij wel wat vraagtekens op. Het kan naar mijn smaak niet zo zijn dat de erkenning van het bestaan van God automatisch leidt tot het volgen van die God. Daar zal toch een andere motivatie voor gegeven moeten

worden. *Je zou je moeten kunnen identificeren met het wezen van God om Hem te willen volgen.*

De vragen waar ik mee zat, worstel ik echter nog steeds wel eens mee. Misschien jij ook wel. Daarom deel ik hier vier redenen waarom de Bijbel betrouwbaar is.

1. De geschriften zijn betrouwbaar

Mensen die de Bijbel aanvallen op haar betrouwbaarheid geloven wel in de verhalen over Julius Caesar, de val van Troje en andere verhalen uit de klassieke oudheid. Homerus' boek De Ilias is het boek waar nog de meeste kopieën van bewaard zijn gebleven, zo'n 650 stuks. De oudste kopieën zijn van de tweede en derde eeuw na Christus, ruim 1000 jaar nadat de Griekse zijn nu klassieke werk schreef.

Tacitus is de Romeinse geschiedschrijver die schreef over onder andere Keizer Nero. Van zijn werk is slechts één manuscript bewaard gebleven. Deze stamt uit 850 na Christus, meer dan 700 jaar na zijn dood.

Van het Nieuwe Testament weten we dat er ruim 5000 Griekse kopieën zijn, plus nog 19000 kopieën in andere talen. De oudste snippet die is gevonden, is een stukje van het Johannes-evangelie dat is overgeschreven aan het begin van de tweede eeuw na Christus.

Ja, er zijn talrijke variaties in al die kopieën, maar het Grieks is een andere taal dan bijvoorbeeld het Nederlands. De volgorde van de woorden maakt bijvoorbeeld niet uit. Dus als je een woord op een verkeerde plek schrijft, maakt dat voor de betekenis niet uit.

Het lijkt mij niet verstandig om de betrouwbaarheid van een tekst te koppelen aan het aantal bestaande kopieën ervan. Het is een beetje als zeggen dat de Bijbel waar is omdat het het meest gelezen boek is (als ik de Bijbel gemakshalve even als één boek beschouw). Naar mijn smaak is in beide gevallen sprake van een onlogische oorzaak-gevolgrelatie.

Om op basis van het bovenstaande, mensen die de Bijbel aanvallen (..) te kenschetsen door hen van een vorm van willekeur te beschuldigen (Troje wel, de Bijbel niet...), is erg kort door de bocht. Ik ben geen kenner van de verhalen uit de oudheid, maar ik vermoed dat de beschreven gebeurtenissen zelden als letterlijk historisch juist worden gezien (al was het maar omdat het er dikwijls wemelt van de goden), maar eerder als een mengeling van historische feiten, fantasieën en symbolische betekenissen (er wordt dan ook dikwijls over *mythologieën*

gesproken). Het is een beetje zoals je de Bijbel ook maar het beste kunt zien, in mijn optiek.

Het Nieuwe Testament is het meest zuiver bewaarde geschrift dat de mensheid heeft.

Maar is de Bijbel niet samengesteld door mensen? Ja, dat klopt. Maar ze gebruikten wel strenge criteria. Het Oude Testament werd van de Joden overgenomen. Geschriften werden alleen in het Nieuwe Testament opgenomen als vaststond dat ze waren geschreven door de apostelen of medewerkers van de apostelen. Ook moest wat was geschreven overeenkomen met de waarheid die was doorgegeven door de apostelen en de vroege kerk.

Het staat vast dat veruit de meeste (zo niet alle) geschriften in het Nieuwe Testament geschreven zijn door mensen die Jezus niet persoonlijk gekend hebben. Auteursnamen kloppen vaak niet. De Bijbel kwam tot stand aan het einde van de vierde eeuw (nadat bijvoorbeeld de evangeliën een enorme wordingsgeschiedenis hadden doorgemaakt), als gevolg van een theologie die (o.a.) bepaalde wat de juiste interpretatie van de rol van Jezus was. Zo is de Bijbel het resultaat van een zich ontwikkelende theologie en niet andersom (een opvallend gegeven!). Er was ook een duidelijke connectie met de macht van het Romeinse Rijk en de combinatie van kerk en staat heeft er binnen de kortste keren toe geleid dat andersdenkenden vervolgd werden en geschriften die buiten de boot vielen, zo veel mogelijk vernietigd werden. De christelijke religie is met geweld geïnstalleerd en wat mij betreft alleen daarom al ongeloofwaardig. Ik vind het ook opmerkelijk dat een paar jaar uit het leven van Jezus geresulteerd heeft in een ontstaansgeschiedenis van het Christendom, die bijna vier eeuwen zou duren en dat al het gekonkel, geruzie, zelfs moord en doodslag, nodig waren om Gods bedoelingen een definitieve vorm te geven. Volgens mij is het een geheel menselijke geschiedenis, eentje waar God, als Hij zou bestaan, in de verste verte niets mee te maken had (en niets mee te maken zou willen hebben).

Een zin als "Ook moest wat was geschreven overeenkomen met de waarheid die was doorgegeven door de apostelen en de vroege kerk" lijkt mij van een vorm van vooringenomenheid te getuigen; of iemand de waarheid spreekt, wordt niet bepaald door diens positie of status, maar door toetsing van de feitelijke inhoud. Daarbij zijn de *apostelen* en de *vroege kerk* wat vage begrippen. Is Paulus een apostel? Sommige beweren van wel, maar dat lijkt mij vooral een poging om gezag toe te kennen aan zijn geschriften, want Paulus heeft Jezus zelfs nooit ontmoet. Van de apostelen die met Jezus optrokken, zijn maar weinig overleveringen bekend. Dat de brieven van Petrus ook inderdaad van Petrus de apostel zijn, wordt zelfs algemeen betwijfeld. Voor de brief van Judas geldt hetzelfde. Het worden wel pseudepigrafen genoemd; geschriften waar een bekende naam aan wordt gekoppeld, om er meer gezag aan te kunnen toekennen. Het woord 'goudeerlijk' gebruiken in verband met de Bijbel (zoals je in het vervolg een paar keer doet), lijkt mij bijzonder discutabel.

2. De getuigen zijn betrouwbaar

In de oudheid was het gebruikelijk om een boek aan een zo gerespecteerd mogelijk persoon toe te schrijven. Liever Petrus dan zijn metgezel Marcus, zeg maar. Maar het evangelie is naar Marcus genoemd, niet naar Petrus. De Bijbel is wat dat betreft *goudeerlijk*.

Marcus was geen getuige (refererend aan het kopje). Los daarvan; het voorbeeld maakt de getuige niet automatisch betrouwbaar, lijkt mij. Dat is wel erg gemakkelijk en het is al helemaal twijfelachtig om naar aanleiding van dit soort voorbeelden de Bijbel in z'n geheel als *goudeerlijk* en *betrouwbaar* te kwalificeren. Het is misschien een wensgedachte, maar het kan onmogelijk op een dergelijke manier worden aangetoond. Daarbij zijn er genoeg zaken in de Bijbel aan te wijzen die op z'n minst als verdacht aangemerkt kunnen worden, bijvoorbeeld, zoals eerder aangegeven, omdat er auteursnamen aan geschriften zijn toegekend die niet kloppen. Opmerkelijk dus: wat jij als een voorbeeld van *goudeerlijk* ziet, kan met meer recht als een voorbeeld van het tegenovergestelde gezien worden. En hoeveel mensen hebben er niet aan de Bijbel gewerkt? Ik vermoed honderden. Marcus is ook zeker niet de enige die aan het naar hem genoemde evangelie geknutseld heeft.

Een ander voorbeeld hiervan: het getuigenis van vrouwen telde nauwelijks in het Palestina van de eerste eeuw. Toch vertelt de Bijbel dat het vrouwen waren die als eersten rapporteerden dat Jezus was opgestaan.

Tsja, als er in de oudheid iemand toch eens wat gelijkwaardiger over vrouwen dacht, waar dit eigenlijk geen echt bewijs van is, dan zegt dat verder toch erg weinig? Als ik jouw redentatie volg en anders formuleer dan zeg je hier zo iets als "dat vrouwen, en niet mannen, rapporteerden over Jezus' opstanding, is een indicatie van de betrouwbaarheid van de Bijbel".

Ik zou het Christendom overigens beslist niet willen complimenteren met de manier waarop er met vrouwen werd en wordt omgegaan (en

in het verlengde ervan: met kinderen, met mensen in het algemeen, met dieren, met de natuur...).

De Bijbel kent een mooi verhaal met twee kanten, die in dit verband illustratief is. Jezus werd geconfronteerd met een vrouw, die door religieuze fanatici werd beschuldigd van hoererij. Wat vond Jezus dat met deze vrouw moest gebeuren? Je kent de afloop: "wie zonder zonde is, werpe de eerste steen" en tegen de vrouw: "gaat heen en zondig niet meer". Ik vind het een mooi verhaal omdat Jezus geen religieuze handeling van de vrouw verwacht, maar in plaats daarvan een beroep doet op haar menselijkheid (niets over bekering, boetedoening, over een offer brengen, etc.). Het bizarre is echter dat de 'zonde' van deze vrouw enkel gericht was op het faciliteren van de behoefte van de man. Het lijkt mij dat in het geval van de prostitutie, als je dat afkeurenswaardig vindt, de man een kwalijker rol speelt dan de vrouw. In dit verband was het erg aardig geweest als Jezus bijvoorbeeld had gevraagd wie van de omstanders met de vrouw naar bed was geweest. Nou ja, wie weet heeft Jezus dat ook gevraagd, maar hebben latere religieuze fanatici het verhaal aangepast. In ieder geval, het verhaal laat, in de nu bekende vorm, zien dat het vroege Christendom vrouwen zeker niet als gelijkwaardig aan de man zag en behandelde.

En neem Lucas, de schrijver van het Evangelie naar Lucas en van Handelingen. Hij was een arts en ook een soort journalist. Hij sprak met vele ooggetuigen, onder wie Maria, de moeder van Jezus. Waarom denk je dat zijn evangelie begint met zo veel aandacht voor Maria en allerlei andere details rondom Jezus' geboorte?

Welk bewijs voor de betrouwbaarheid van de Bijbel wordt er mee geleverd? Ook Lucas was geen getuige van Jezus' leven (ik refereer weer aan het kopje).

Tegenstanders van de Bijbel beweren dat de overlevering niet goed is gegaan. Denk aan het fluisterspel. Je vertelt iets in iemands oor, die vertelt het weer door aan iemand die het weer doorvertelt en uiteindelijk komt er een hele andere versie. Maar dit is geen fluisterspel geweest. De joodse cultuur was er één van mondelinge overlevering.

Mensen leerden grote stukken tekst uit hun hoofd en je gaf iets pas door als je wist dat je het goed had.

Het zonder meer een vergelijk maken met het fluisterspel, is misschien niet helemaal juist, maar je lijkt er helemaal aan voorbij te gaan dat de meeste mensen ongeletterd waren. Vandaar de mondelinge overlevering. Mensen vertelden elkaar van alles, maar het is onwaarschijnlijk dat alle vertellers grote lappen tekst uit hun hoofd leerden, want dan is het toch wel erg handig als je kunt lezen. Dus werden de door enkelen uit het hoofd geleerde en georeerde lappen tekst vervolgens veelvuldig doorverteld, met alle bijbehorende nadelen van interpretatie en aanpassing. Dat lijkt me onvermijdelijk en dan is de kans toch wel erg groot dat het toch weer wat op het fluisterspel gaat lijken. Mondelinge overlevering is verdacht, ook als het zorgvuldig gebeurt, en al helemaal in een maatschappij waar geen onafhankelijke toetsing plaatsvindt.

We kunnen het ons nauwelijks voorstellen dat we zelf analfabeet zijn en afhankelijk van wat meer geletterden (en machtigeren in de maatschappelijke hiërarchie) ons vertellen. Daarbij hebben we het over het ontstaan van het Christendom (toch?), waar zeker niet alleen Israël en de Joden bij betrokken waren.

De veronderstelling dat mensen in die tijden pas wat doorgaven als ze wisten dat ze het goed hadden, lijkt me wat naïef gedacht. Op z'n best *veronderstelden* ze dat ze het goed hadden. Schriftgeleerden, belangrijke schakels in het doorvertellen binnen de Joodse traditie, werden door Jezus ernstig bekritiseerd.

Verder lijkt het me beter om van *critici* dan van *tegenstanders* van de Bijbel te spreken. Als iemand niet gelooft dat een verzameling boeken als het Woord van God gezien kan worden en kritisch is op de waarheidsaanspraak die christenen aan de Bijbel toekennen, is hij toch niet direct een tegenstander? Het is maar een detail, maar woordgebruik is soms toch wel belangrijk. Het klinkt een beetje als "wie niet voor ons is, is tegen ons" (wat een verdraaiing van Jezus' woorden is!).

De getuigen zijn ook niet partijdig, want regelmatig noemen ze dingen die voor hen nadelig zijn. Er zijn vele voorbeelden dat Jezus zijn discipel Petrus corrigeert bijvoorbeeld.

Ook dit zegt eigenlijk niet zo veel. Zelfs de grootste boef kan momenten van ontroerende eerlijkheid hebben. Een slimme boef kan dat zelfs aanwenden om meer succes met zijn duistere praktijken te hebben. Ik heb ook niet het idee dat Petrus van zichzelf schrijft dat hij door Jezus gecorrigeerd werd en dan is het een wat gek voorbeeld.

En natuurlijk is het zo dat Jezus een redelijk revolutionaire kijk had op het leven en de manieren waarop mensen met elkaar om konden gaan. Maar een streven naar gelijkwaardigheid of naar opperste eerlijkheid, betekent nog niet dat het geschrift waarin dat bepleit wordt, het Woord van God is.

3. Andere bronnen dan de Bijbel zeggen hetzelfde

De Joodse geschiedschrijver Josephus (geboren enkele jaren na Jezus' kruisiging) verwijst naar Jezus en ook naar Jezus' broer Jakobus. Hij schrijft dat Jezus een man was, die verbazingwekkende daden deed en een leraar was van mensen die de waarheid graag aannemen. Hij won vele Joden en Grieken voor zich.

Josephus vertelt ook dat Pilatus hem liet kruisigen en dat Hij op de derde dag verscheen aan mensen die Hem hadden liefgehad. Elders zegt Josephus dat Jezus 'de Christus' werd genoemd. Het is bijna het evangelie in een notendop.

Ik begrijp niet goed wat je hiermee wenst aan te tonen. Flavius Josephus heeft Jezus zelf niet meegemaakt, dus hij beschrijft wat hij via overlevering heeft meegekregen, net als de evangelisten. Dat Josephus' woorden niet in de Bijbel terug te vinden zijn, kan komen omdat de kerkvaders ook al vonden dat Josephus geen al te betrouwbare schrijver was (wat nu de consensus lijkt te zijn). Er bestaan en (vooral) bestonden ontzettend veel andere geschriften (er wordt wel gesproken over meer dan 20 evangeliën). De Bijbel vertegenwoordigt slechts een beperkte selectie, dus het verbaast mij niet dat er overeenkomsten met andere geschriften gevonden worden (ondanks dat er zoveel vernietigd is). Het zou gek zijn als het anders was. Er enig belang aan hechten, in de zin dat er bewijs van buitenaf mee gegeven wordt voor de betrouwbaarheid van de Bijbel, lijkt me misplaatst.

En over "verbazingwekkende daden": mensen waren veel ontvankelijker voor wonderen, o.a. omdat de kennis van de wereld nog minimaal was. Ik denk niet dat een wonder met veel scepsis begroet werd. Dat is meer iets van onze tijd (ik noem dat essentiële vooruitgang).

Ook de eerdergenoemde Tacitus en een Romeinse gouverneur Plinius Minor genaamd schrijven over christenen en hun geloof dat op een gekruisigde man is gebaseerd. Er zijn zelfs verschillende geschiedschrijvers die de duisternis tijdens de kruisiging vermelden.

Het lijkt me dat er ook ten tijde van Tacitus en Plinius Minor geen discussie was over dat christenen hun geloof op een gekruisigde man baseerden. Die informatie is dus niet erg relevant. En de duisternis tijdens de kruisiging? Ach, deze geschiedschrijvers waren vast ook niet bij dit voorval aanwezig. Geschiedschrijvers waren niet onafhankelijk en hun producten werden ook niet gecontroleerd door een onafhankelijk orgaan. Wonderen, zoals gezegd, werden gemakkelijk(er) geaccepteerd en werden dus ook gemakkelijk(er) als geschiedkundige feiten geëtaleerd. Zo ben ik althans geneigd te denken.

Zo zegt, Phlegon dat er een grote zonsverduistering was “op het zesde uur van de dag (twaalf uur) zodat de sterren zichtbaar waren aan de hemel. En er was een grote aardbeving in Bethanië en vele dingen werden omver gegooid in Nicea”.

Vind je Phlegon een betrouwbaar figuur? Dit vind ik toch wel heel opmerkelijk. De man geloofde o.a. in spookverschijningen, orakels en mannen die kinderen konden baren. Hij leefde in de tweede eeuw en was dus ook geen ooggetuige van Jezus' rondgang op aarde. Hij ging af op wat hij hoorde of las, en blijkbaar kon het hem niet gek genoeg zijn. Het is eigenlijk geloofwaardiger als je hem opvoert om de onjuistheid van dit soort fantastische vertellingen in de Bijbel mee te bewijzen!

Het laat ook wel zien dat wonderen en onverklaarbare gebeurtenissen veel gemakkelijker voor mogelijk werden gehouden, in die tijd. Ik vermoed dat veel mensen Phlegons "Wonderbaarlijke Verschijnselen" serieus namen.

Heb je Netflix? Dan moet je zeker de documentaire 'Patterns of Evidence' bekijken.

4. De Bijbel bewijst zelf dat ze betrouwbaar is

Niets en niemand kan van zichzelf zeggen dat hij betrouwbaar is. Het zal per definitie door extern bewijs aangetoond moeten worden. Het doet me denken aan iemand die ik vroeg waarom hij dacht dat Jezus de waarheid vertegenwoordigde. Het antwoord was: "omdat Jezus zelf zei: Ik ben de weg, de waarheid en het leven". Ik vind dat echt een dwaling.

Ik noemde al dat de Bijbel goudeerlijk is. De volgelingen van God worden niet mooier afgeschilderd dan ze zijn. Hun hoogte- en dieptepunten worden genoemd.

Er is ook wetenschappelijk bewijs voor de Bijbel. In zijn boek 'Moderne Wetenschap in de Bijbel' toont Ben Hobrink aan dat de Bijbel zijn tijd 3000 jaar vooruit is.

Oké, de kop dekt de lading dus niet. Je stapt opeens over op *wetenschappelijk* bewijs (extern dus!) voor de Bijbel, maar zegt daar vervolgens niets inhoudelijks over. En is de Bijbel z'n tijd 3000 jaar vooruit? Wat betekent dat? Het klinkt als een compliment voor de Bijbel, maar een relevante context ontbreekt.

Maar we kunnen een stap verder gaan. Als je Bijbelse principes toepast, zul je merken dat ze waar zijn. Bijvoorbeeld als je bidt, zul je ontvangen (Mattheüs 7:17). Maar als je niet vraagt, ontvang je ook niet (Jakobus 4:3).

Ook weer een wat gekke wending. Je springt opeens naar een meer persoonlijke verhouding tot de God waarvan je hiervoor met weinig succes gepoogd hebt diens 'woord' (de Bijbel) als betrouwbaar aan te merken. Die verhouding wordt ook nog eens door eigenbelang ("ontvangen") gekenschetst.

Ik denk dat je een wijdverbreide misvatting etaleert. Niet alles wat je vraagt, krijg je. Niet alles waar je niet om vraagt, krijg je niet. Hier is mijns inziens sprake van een vooringenomenheid die je doet zien wat je wilt zien. Ik vergelijk het vaak met kinderen die je wijsmaakt dat kabouters bestaan. Als ze je geloven, dan moet je niet vreemd staan te

kijken als ze een keer terugkomen van een boswandeling en met enthousiasme vertellen dat ze puntmutsen in het struikgewas hebben gezien. Geloof stuurt de ervaring en overtuiging vertroebelt het observatievermogen. Je gaat dus dingen in het licht van je overtuiging zien én ervaren. Iedere vorm van objectiviteit komt daarbij in het gedrang.

Het is vergelijkbaar met het effect van een placebo. Een rotsvast vertrouwen in de dokter die het nepmedicijn voorschrijft, vergroot de kans op succes. En als het niet werkt, merk je het nauwelijks op; er moet wel heel wat gebeuren voordat je gaat twifelen aan de dokter. Het zal eerder aan jezelf liggen. Dit is echt heel erg vergelijkbaar met de manier waarop mensen de bemoeienis van God met hun levens zien.

Heeft gebed ooit tot gevolg gehad dat God ingreep en voorkwam dat bijvoorbeeld soldaten kinderen voor de ogen van hun moeders in stukken hakten (zoals bijv. in Myanmar gebeurde)? Heeft God ooit het schrijnende onrecht voorkomen dat kinderen, notabene door de Kerk zelf, werd aangedaan? Er zijn miljoenen mensen die bidden om het einde van de oorlog in Oekraïne* en als het einde daar is, God daarvoor bedanken. Het is onnozelheid ten top als je bedenkt dat elke minuut dat een oorlog duurt er één te lang is en de gruwelijkheden zich van het begin af aan met grote snelheid opstapelen. Elke oorlog stopt een keer, maar niet door gebed, of we moeten het onnoemelijke leed van iedere oorlogsminuut als Gods bedoeling zien. Waarom zou God mij mijn dagelijks brood geven maar het nalaten om Poetin tot inkeer te brengen? God doet het een noch het ander; Hij is niet wie wij denken dat Hij is.

* Zelfs de oorlog in Oekraïne wordt religieus gemotiveerd; de kerkscheuring van 2014 heeft Poetin reden gegeven de 'vernietiging van de Russisch-Orthodoxe kerk' in Oekraïne (zoals hij dat waarschijnlijk ten onrechte noemt) tegen te gaan en het is daarmee (ook) een rechtvaardiging voor de inval. Poetin krijgt daarbij alle steun van kerkvorst Kirill, de leider van de Russisch-Orthodoxe kerk die de inval

als een kruistocht ziet... Ik vraag me wel eens af: hoeveel beter zou de mensheid ervoor staan als religie niet bestond?

En talrijke profetieën zijn uitgekomen. De eerste komst van Jezus bijvoorbeeld (klik hier voor een overzicht met 44 profetieën), maar ook de verwoesting van de tempel (Mattheüs 24:2). Elke profetie van God komt uiteindelijk uit. Dus Jezus zal terugkomen (Openbaring 19:11).

Het lijkt mij vele malen waarschijnlijker dat de bedenkers van de christelijke religie hun uiterste best hebben gedaan om hun nieuwe theorieën enerzijds te laten aansluiten bij de Hebreeuwse Bijbel en de Joodse tradities, en anderzijds toegankelijk te maken voor zowel Joden als niet-Joden. Hoe moeilijk is het voor een kenner om een aantal juiste linken naar vroegere geschriften in een nieuwe theorie onder te brengen? Beschrijf een gebeurtenis die aanhaakt op een profetie, leg Jezus woorden in de mond die eerder voorspeld zijn. Het is echt niet zo gek om zo te denken in een maatschappij waar de meeste mensen ongeletterd waren en de zucht naar macht niet anders was dan in onze tijd. Angst voor geweld en gebrek aan geletterdheid, dus aan mogelijkheden om tegenwerpingen te maken, maakten het relatief gemakkelijk om eigen doelstellingen te integreren bij de installatie van een nieuwe religie.

De verwoesting van de tempel werd door Jezus voorspeld, maar de evangeliën die er melding van deden, kwamen na de verwoesting uit (in een vorm die wij niet kennen en waarvan we dus ook niet weten of Jezus' vage profetie er toen al in vermeld werd). Ik vermoed overigens dat religieuze gebouwen, zeker in vroegere tijden, altijd het risico op verwoesting liepen, door oorlogen, overheersing, religieuze conflicten, etc. Erg spectaculair was de voorspelling dan sowieso niet.

Het geloof aanvaard... en dan?

Weer een aparte stap; suggereer je hiermee dat het bovenstaande voldoende aanleiding kan geven om het geloof te aanvaarden? Los van mijn beschreven tegenwerpingen, mis ik nu toch wel heel erg de levensbeschouwelijke redenen om het geloof te aanvaarden. Naar mijn

idee doet al het voorgaande er zelfs nauwelijks toe met betrekking tot de ware redenen om te geloven. Het christelijk geloof als de waarheid omarmen omdat er een profetie in de Bijbel staat die uitgekomen is, om maar iets te noemen, lijkt me niet erg verstandig.

Ik zei al: ik gaf mijn leven aan God. Ik was 22, maar de jaren erna gebeurde er eigenlijk niets. Mijn leven was niet veranderd. Ik vroeg me af hoe dat kon en realiseerde me dat ik weinig tijd stak in mijn relatie met God.

Hoe kon ik dat verbeteren? Door de Bijbel te gaan lezen. Dus ik ging enthousiast aan het lezen. Maar mijn leven veranderde nog steeds niet.

Inmiddels werkte ik voor Open Doors. Waarom was het leven van mijn collega's en van de vervolgte christenen die ik ontmoette zo anders? Ik ontdekte dat het was omdat zij de Bijbel niet lazen, maar deden.

Nu weet ik hoe ik dat ook moet doen. Ik heb zelfs een korte cursus ontwikkeld voor mensen die dit ook willen leren. Via deze cursus help ik je om dagelijks of in ieder geval regelmatig tijd met God door te brengen op zo'n manier dat je Zijn Woord echt tot je neemt en er iets mee gaat doen.

Ik merk dat de insteek die wij volgen nogal verschillend is. In bovenstaande tekst blijf jij vooral in te zetten op historische redenen om de Bijbel en het christelijk geloof te omarmen. Ik wijs het geloof volledig af op basis van meer filosofische redenen. Mocht je geïnteresseerd zijn, neem dan eens mijn 'cursus' door die [hier](#) te vinden is. Het betreft een schrijven waar ik al jaren mee bezig ben en soms denk ik dat ik het nooit echt af zal krijgen. Er zijn in ieder geval steeds weer redenen om er zaken aan toe te voegen, dingen anders te verwoorden, etc. In tegenstelling tot een willekeurig evangelie uit de Bijbel, doe ik dat echter allemaal zelf... :-)

Conclusie

De argumenten die Jan Vermeer aandraagt voor de christelijke religie, vind ik allesbehalve geloofwaardig overkomen. In de inleiding gaf ik al aan dat de vanzelfsprekendheid van het geloof een probleem kan zijn om er objectief naar te kijken. Daar komt nog bij dat als christenen, zoals Jan Vermeer, een poging doen om het geloof van redelijkheid te voorzien, dat er dan eigenlijk altijd sprake is van een overtuiging, waar de redenen bij gezocht gaan worden. Die indruk wordt in ieder geval gewekt. De waarheidsclaim van de christelijke religie blijkt niet uit het onderzoek, *maar is een gegeven vooraf*. Aangezien de overtuiging onaantastbaar is, zal de onderbouwing daar nooit mee in tegenspraak kunnen zijn. Dat zal dan ook wel de reden zijn waarom de aangedragen 'bewijzen' nogal zwak overkomen. Het relaas van Jan Vermeer begint al uiterst moeizaam met de stelling "Als God bestaat, dan moet de Bijbel waar zijn"; een onbegrijpelijke en volstrekt onlogische perceptie. Het geeft een goede inleiding voor de bedroevende kwaliteit van wat erop volgt...

Iemand die geïnteresseerd is in serieus onderzoek rond de Bijbel en de waarheidsaanspraken die in deze verzameling boeken naar voren worden gebracht, doet er verstandig aan onafhankelijke wetenschappelijke publicaties te raadplegen. Die zijn er in overvloed.

Naar mijn idee zouden Jan Vermeer en christenen die op een vergelijkbare manier denken, het geloof en de bijbehorende waarheidsaanspraak wat meer moeten relativiseren. Het doet wellicht zwak aan om te zeggen dat je in de Bijbel gelooft en het tegelijkertijd ook niet allemaal zeker weet, maar het lijkt mij de verstandigste optie, op het totaal afzweren van het christelijk geloof (en ieder geloof) na. Blinde navolging van de Bijbel in de dwaze veronderstelling dat het de waarheid betreft, is je slechtste optie, die zelfs gevaarlijke kanten kent. Je wordt dan immers een volger van een ideologie, waaraan je je eigen denken ondergeschikt maakt.

Erich Fromm schrijft in "Psychoanalyse en religie" (1950) dat het erom gaat dat de mens 'volgens de liefde leeft en volgens de waarheid denkt'. En vervolgens: 'Als de mens dit doet, zijn de systemen die hij gebruikt van secundair belang. Doet hij dit niet, dan zijn zij van geen enkel belang'.